

REFERAT af møde i Det Grønne Råd onsdag den 28. november 2018

5. februar 2019
Side 1 af 9

Mødedato:	Onsdag den 28. november 2018
Mødetid:	Kl. 16.00 til kl. 18.15
Mødested:	Rådhuset Lokale 390
Deltagere:	<ul style="list-style-type: none">• Henning Ettrup, HE, Dansk Ornitologisk Forening, Lokalfdelingen Aarhus• Adam Knuth, AK, Dansk Skovforening• Christian Johansen, CJ, Jagtforeningernes kommunale fællesråd• Torben Ankjærø, TA, Danmarks Sportsfiskerforbund• Jørgen Vestager, JV, Fællesrådene i Aarhus• Bent Hviid, BH, Idrætssamvirket Århus• Søren Hald, SHA, Skov- og Naturstyrelsen, Søhøjlandet• Nikolaj Sass Esbens, NSE, Dansk Botanisk Forening• Jens Gammelgaard, JG, Landboforeningerne• Søren Højager, SH, Danmarks Naturfredningsforening i Aarhus• Morten Laursen, ML, Østjysk Familielandbrug• Erik Moes, EM, Friluftsrådet i Århus Bugt• Simon Grünfeld, SG, Teknik og Miljø, Formand• Lene Vinther Larsen, LV, Teknik og Miljø, Sekretær og referent
Afbud	<ul style="list-style-type: none">• Verdens Skove, ad hoc medlem
Kopi til	(Byrådet, suppleanter og hovedforeninger jf. kontaktdata, og referatet offentliggøres på kommunens hjemmeside – når referatet er godkendt)

TEKNIK OG MILJØ

Plan og Miljø
Aarhus Kommune

Vand og Natur

Karen Blixens Boulevard 7, Postboks 4049
8220 Brabrand

Telefon: 89 40 22 13
Direkte telefon: 89 40 40 25

E-mail:
miljoeogenergi@aarhus.dk
Direkte e-mail:
leja@aarhus.dk
www.aarhus.dk

Sag: 13/033115-232
Sagsbehandler:
Lene Vinther Larsen

1) Godkendelse af dagsorden for aktuelt møde

Godkendt

2) Opfølgning på referat fra sidste møde

Ingen bemærkninger

3) Meddelelser og orientering

- a) Status for afgrænsning af Natura2000-områder og lokale naturråd, Grønt Danmarkskort

Natura 2000-områdernes afgrænsning: Miljøstyrelsen har per 1. november 2018 opdateret Natura 2000-områdernes grænser. I Aarhus betyder det, at Natura2000-skovområderne syd for Aarhus by er blevet udvidet med ca. 380 ha oveni de eksisterende ca. 160 ha. Se den samlede udbredelse på figur 1.

Der er få ha med rigkær-arealer på nordsiden af Brabrand Sø taget med.
Læs eventuelt mere her:

<https://mst.dk/natur-vand/natur/natura-2000/natura-2000-omraaderne/justering-af-natura-2000-omraaderne/>

5. februar 2019
Side 2 af 9

Figur 1: Den nye afgrænsning af Natura 2000-området syd for Aarhus By

EF-habitatområde H234

Giber Å, Enemærket og Skåde Havbakker

Lokale Naturråd og Grønt Danmarkskort: Kommunernes planlægning for naturinteresser, der blev udpeget i amternes tid, bliver opdateret i kommuneplanerne. Det sker fortsat. Planlægningen skal med Grønt Danmarkskort koordineres på tværs af kommuner. Det lokale naturråd, der omfattede 7

østjyske kommuner og nedsat jf. bekendtgørelse nr. 971 af 7. august 2018, har inden den 15. juli 2018 afgivet sine anbefalinger til kommunens videre arbejde med Grønt Danmarkskort.

5. februar 2019
Side 3 af 9

Rådet, der bestod af fem repræsentanter for erhvervsorganisationer fra landbruget og fem repræsentanter for "de grønne" organisationer, havde stort fokus på at formålet med Grønt Danmarkskort er at styrke biodiversiteten. Der skal være sammenhæng mellem naturområder - også på tværs af kommunegrænser-, og ådalene med de omkringliggende lavtliggende jorde er hovedmængden af det grønne i landskabet.

b) Planstrategi 2019 – kort om emner og proces

Planstrategi arbejder med bl.a. det grønne og det blå (vandet) i kommunen, og de synergier, der kan opnås i planlægningen for en grønnere kommune.

Grønt Danmarkskort indgår i Planstrategi 2019, som sætter retningen for arbejdet med Kommuneplan 2021. Emnet hedder her "sammenhæng mellem naturområder". Se bilag 1 med dias fra Det Grønne Råds møde.

Der er kamp om pladsen, og drøftelserne går på hvordan vi placerer jord i sårbare områder, arealer til alle boligtyper, plan for erosion og oversvømmelser, grøn omstilling, så kommunen bliver CO2-neutral i 2030, grundvandsdannelse, regnvandet op på overfladen og styrkelse af biodiversiteten og meget mere.

Der kommer en proces med høringer i foråret 2019, og Det Grønne Råd bliver informeret nærmere herom. Lene sender kontaktdata til rette afdeling. Rådets medlemmer opfordres desuden til at følge Byrådsmøder og TUMøder. Tilmelding sker her: <https://aarhus.dk/demokrati/politik/dagsorden-og-referater/abonner-paa-dagsordner-og-referater/>

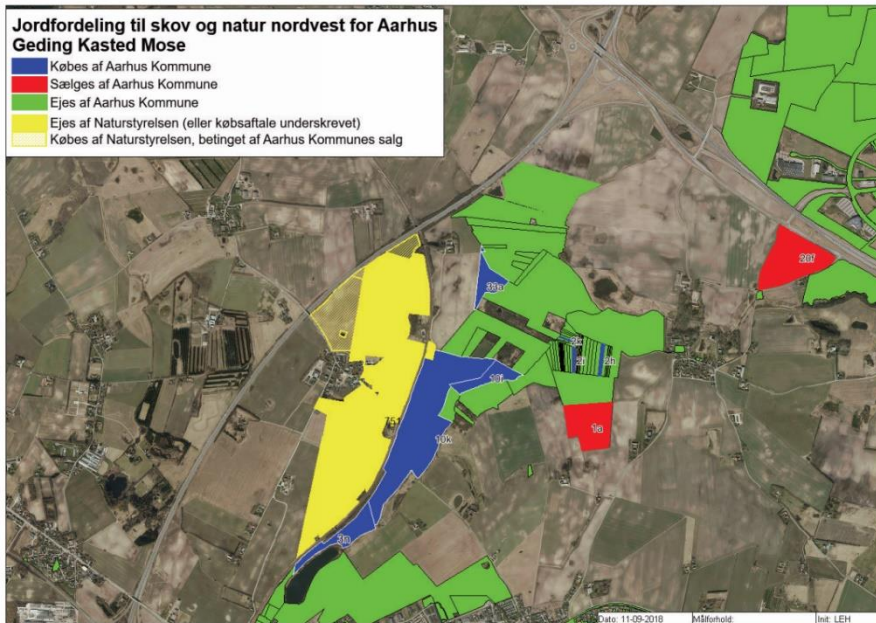
c) Status på skovrejsning

Naturstyrelsen, Aarhus Vand og Aarhus Kommune underskriver samarbejdsaftale den 3. december 2018.

SHA: Vi får sammenbundet historisk stort areal med 1000 ha ved Geding og True Skov, hvor en del er skov allerede, men over 300 ha kan blive ny skov. Ved Solbjerg er der 300 ha, hvor de 130 ha er plantet til. Der bliver skabt sammenhængende naturområder, hvor hovedformålet er at sikre drikkevandet, men samtidig bidrager projekterne til biodiversitet, renere vand i vandløbene, tilbageholdelse af vand i landskabet og flere rekreative muligheder for borgerne.

5. februar 2019
Side 4 af 9

Kortbilag 1: Viser de arealer, som indgår i jordfordelingen.

d) Kort om Budgetforhandlinger 2019-2021
Budgetforlig 2019 med emner, som ikke vedtaget men tages med til næste forhandling, og som kan have Det Grønne Råds interesse

- I. Moesgård Vildskov
- II. Skovrejsning og genanvendelse af jord
- III. Mere fokus på biodiversitet i naturvedligehold og grønne omr.
- IV. En samlet visionsplan for Aarhusbugten

Læs mere her: <https://aarhus.dk/demokrati/kommunens-ekonomi/budget/budgetforlig-2019/>

Orientering om at der er stilet forslag om skovrejsning ved at bruge midler fra jordtipe til at plante skov, og starte crowdfunding. Forvaltningen får henvendelser fra virksomheder og andre om samarbejder om at finansiere planter til skovrejsning. Arbejder på at finde jord til at plante træerne på.

Naturstyrelsen Søhøjlandet blev spurgt til tiltag i skovene, der kan øge biodiversiteten f.eks. ved at holde vandet tilbage i skovene.

SHA: Tiltaget bruges. Eks. blokere dræn for at få vandet op i terræn uden af genere andre lodsejere. True Skov er faktisk også lavet på den måde, og de dræn der ikke blev fjernet, er nu brudt sammen. Fokus er ikke på produktionshensyn men biodiversitet mv.

JG: Mange landmænd bidrager til biodiversiteten, da de har småskove, hvor afbrydelse af dræn sker helt naturligt.

SG: I forbindelse med Budgetforslaget "Moesgaard Vildskov", er der bedt om mere urørt skov. Forvaltningen skal involvere en bred skare af interessenter og brug af tankerne fra projektet ved Hørret Skov, hvor Teknik og Miljø har samarbejdsprojekt med Aarhus Universitet og en lang række interessenter. Det er emner som øget biodiversitet i eksisterende skov, skovgræsning hele året mv.

5. februar 2019
Side 5 af 9

Generelt er der i byrådet fokus på biodiversitet i naturvedligehold og grønne områder. En drøftelse af hvad biodiversitet er, hvor har vi den og hvad kan bynatur bidrage med samtidig med at vi får en grønnere by og kommune.

4. Tema: Biodiversitet i Aarhus Kommune

Oplæg om biodiversitet med konkrete eksempler på mangfoldig natur i Aarhus Kommune og inspiration til hvad der er vigtigt for at styrke biodiversiteten v. Emil Skovgaard Brandtoft, Naturhistorisk Museum

Emil talte om biodiversitet, og hvad det betyder. Han kom med eksempler på hvor der er udfordringer og et par gode lokaliteter i Aarhus Kommune. Vi har indrettet os sådan, at vi vil bruge naturen "multifunktionelt" og producere, - det er biodiversitetens død.

Udfordringen er f.eks. tilbagegangen i insekter, som international forskning i Europa har vist, og det samme gør sig gældende for fuglene, der også er i tilbagegang i Danmark. 10% af Danmark er dækket af naturarealer, hvor blomsterne skal sikres, da de er særligt vigtige for insekterne og dermed fuglene. Flere arealer, som Tingvad Kær, er nødvendigt. Her er der mange forskellige blomstrende arter, som den specielle eng-troldurt og gøgeurter og græsserne dominerer ikke arealerne.

Skovene vil vi også producere i. 50% af arterne på rødlisten¹ er i skovene. Lysninger i urørt skov er fantastiske levesteder for et mylder af liv. Vi mangler de processer, som de store dyr laver, når de er til på naturens præmisser. Samtidig mangler de gamle træer. Skovene syd for Aarhus har høj biodiversitet. Anbefalingen er, at ressourcerne ikke skal tages ud af skoven ved eks. fældning. Andre arter har gavn af et bøgetræ, når det er blevet 80 år eller mere. Græsning i skoven kan hjælpe med at holde skoven lysåben. Fjerne ikke-hjemmehørende arter. Mere af det kommunen allerede gør i Kasted Mose med Rewilding og samgræsning med vild-hest, gallo-waykvæg og vild-okser. Også gradvis overgang mellem skov og det åbne land.

¹ Den danske Rødliste er fortegnelsen over de danske plante- og dyrearter, der er blevet rødlistevurderet efter retningslinjer udarbejdet af den internationale naturbeskyttelsesorganisation ([IUCN](http://bios.au.dk/raadgivning/natur/redlistframe/)). <http://bios.au.dk/raadgivning/natur/redlistframe/>

Potentialet i Aarhus er den store sammenhængende natur. Urørt skov betyder ikke, at det er en lukket skov, men det kan derimod blive en attraktion for borgerne.

5. februar 2019
Side 6 af 9

En metode til at orientere sig om egen kommunes naturkapital, er at se på Danmarks Naturfredningsforenings Naturkapitalindeks. Den giver en indikation om hvordan det står til, hvor "Arealanvendelsesindeks" ganges med Naturværdien i kommunen.

<http://www.biodiversitet.nu/naturkapital>

SG: Opgørelse af "Naturkapital" giver en synlig score, for hvor kommunerne står. Opdateres i 2020. Følg med i om det kan bruges til at følge en udvikling i Aarhus Kommune.

Bynaturen kan også give et bidrag til biodiversiteten. I Aarhus vil det handle om grønnere parker, vildere vejrabatter, godsbanearealerne sjældne arter og tiltag som "Vild med vilje" i Lystrup i forbindelse med klimatilpasningen. Sjældne arter fra godsbanen ser ud til at være på letbanen. I Aarhus viser de blomstrende vejrabatter, at muld og græs ikke er vejen frem, men derimod næringsfattig, mineral jord og hjemmehørende, blomstrende planter.

Herefter drøftede rådet udfordringer og muligheder i Aarhus Kommune:
Skovpolitik og store, gamle træer: Bevarelse af flere store træer nødvendigt at få med i forvaltningen. Måske der skal foretages en registrering af veterantræer, også på privat jord.

Skovrejsning:

Emil: Naturværdien i ny skov er ikke specielt høj, så naturværdien vil falde i en årrække, men arealet vil vokse.

Skovrejsning og værdien heraf for biodiversiteten: Kommunen og statens skovrejsning tjener mange formål og herunder biodiversitet. Mange af de gamle træer vi i dag vil bevare, blev plantet efter skovforordningen i 1805, hvor skovarealet i Danmark var under 5%.

Så selvom naturværdien i ny skov ikke er specielt høj lige nu, så giver det en stigning i skovarealet til fremtiden. Skovrejsning i dag har heller ikke produktion som hovedfokus, hverken i kommunen eller i statsskovene.

TA: Hvordan etablerer man skov bedst for at øge biodiversiteten?

Emil: Lad det ske af sig selv. Relativt hurtigt få blomstrende buske ind. Mirabel, tjørn, røn. Få mosaik. Det der mangler, er ressourcer.

SH: Hold fast i formålet med skovrejsning i Aarhus Kommune om drikkevandsbeskyttelse. Fås arealerne f.eks. ud af drift kan det også gavne biodiversitet. Og så er der mange andre gevinster man får ved at plante skov

f.eks. rekreative muligheder. Der kan også sættes arealer af til fri succession. Der arbejdes med at lave et skovlandskab med variation mellem de åbne arealer og skov.

5. februar 2019
Side 7 af 9

JG: Variationen opstår også i private skove, hvor der kommer mere og mere biodiversitet, fordi det ikke kan betale sig at plante nyt, når der fældes.

Rådet spurgte til om kommunen har en skovpolitik, og hvordan rådet kan bidrage.

SG: Vi har en skovudviklingsplan, der indeholder mål og rammer for de eksisterende skove kommunen ejer. Planen gælder fra 2010 til 2020. De nye skove, der etableres, skal give et samlet areal på 8000ha og mere biodiversitet, rekreative mv.

5. Forslag til dagsordenen fra Rådets medlemmer (5 min til hvert emne)

- a) Status for Vision for Aarhus Bugt herunder det rekreative fiskeri v. Torben Ankjærø (TA), DSF.
- b) DSF har sat status på Visionen for Aarhus Bugt på dagsordenen. Kort om proces og emner herunder det turismemæssige potentiale.
- c) Hovedkonklusion omkring Aarhus Å og Giber Å, algevækst sommer 2018 v. Morten Laursen (ML), Østjydsk Familielandbrug

a) Vision for Aarhus Bugt:

SG: Alle de østjyske kommuner var repræsenteret ved konference om projekt Bæredygtig Kystkultur i november 2018. Politikerne repræsenteret. Enstemmigt vedtaget at man vil have indflydelse på en kommende havplan, der kommer i høring fra Søfartsstyrelsen. Mht. hensyn til havmiljøet og tanker om det rekreative element, vil kommunerne gerne have mere om, og vil derfor selv lave en plan.

Visionen drøftes politisk, og skal tilbage i Byrådet og nok også i TU. Forvaltningen har ingen opgave endnu. Vigtigt at se på hele cyklussen mellem bugten og de indre vande.

b) DSF har sat status på Visionen for Aarhus Bugt på dagsordenen.

Kort om proces og emner herunder det turismemæssige potentiale.

TA: Danmarks Sportsfiskerforbund, DSF, har været på TU med udkast til visionsplan for det rekreative fiskeri, herunder forbedringer for havmiljøet. Lige nu er Aarhus Bugten i fokus. Fokus på: skal vi høste fisk i det rekreative fiskeri, så må vi også så, for i bugten er der i disse år få bundlevende fisk. Det var nyt for udvalget. Stenrev blev vendt. Kystfiskeri efter havørred fremmes ved at fokusere på miljøforbedringer i vandløbene. Potentialet for at udvide fisketurismen i Aarhus Kommune er stort, og erfaringen fra Fyn viser vejen.

- c) Hovedkonklusion omkring Aarhus Å og Giber Å, algevækst sommer 2018 v. Morten Laursen (ML), Østjydsk Familielandbrug

5. februar 2019
Side 8 af 9

ML: Forhistorien er, at der i medierne har været kritik af landbrugsrolle i algesuppen i Aarhus Å i sommeren 2018. Vi vil ikke løbe fra vores ansvar, men vi skal vedstå, at vi alle har et ansvar. Der var grønt af algesuppe flere steder i Brabrand Sø, men også steder, som i Rugholm Bæk, hvor der ikke var. Billedmateriale blev gennemgået. Se bilag 1.

Giber Å er genetableret med slyngninger ved Vilhelmsborg. Spurgte Miljøstyrelsen og Aarhus Vand om forholdene, for at komme tættere på en forklaring på, hvorfor der er alger ved f.eks. Vilhelmsborg.

Rådet vendte lugtgener, frigivelse af næring ved vandløbsrestaureringer og den meget varme sommer. En del af udfordringerne i sommers er også fortidens synder, der giver alger i Brabrand Sø, og der er et fælles ansvar for at få belastninger reduceret. Så mediernes store fokus på landmændenes ansvar giver ikke hele billedet.

6. Kommentering af Grønne Projekter 2019 (5 min)

- a) Indkomne projektforslag til natur- og friluftprojekter i Grønne Projekter 2019 (bilag 1) er prioriteret og forelægges Det Grønne Råd til kommentering inden Teknisk Udvalg bliver orienteret.

Midlerne i Grønne Projekter 2019 på 1.4 mio. kr. skal være med til at realisere Naturkvalitetsplanens mål for 2013-2030 om gns. 100 ha mere natur hvert år, og forbedring af naturkvaliteten især på de kommunale naturarealer. Rådet kender status på planens mål om mere og bedre natur. De er skeptiske overfor, om kommunen fremover kan indfri sine mål, da det de seneste to år ikke ser ud til at give 100 ha om året. Rådet har fokus på, at der fortsat er denne pulje til projekter, og at puljen igen får de 2 mio. kr., der oprindeligt var afsat.

Det Grønne Råd kan anbefale "Grønne Projekter 2019", og er tilfredse med de udvalgte projekter, både fordi der inddrages mange forskellige parter i projekterne, der er stor variation i projekterne, og der fås meget natur og rekreative muligheder for forholdsvis få penge.

7. Evt.

Kommende møder

Det grønne i Aarhus Kommune fylder meget på politikernes dagsorden, og rådet vil gerne på banen som rådgiver og give indspil til den politiske dagsorden om det grønne i kommunen.

Til det aktuelle møde kom der rigtig mange forslag til emner til dagsordenen. Dagsordenen blev derfor oprindeligt programsat med alt for mange emner, og emner skubbet til kommende møde.

Rådet vil have mere tid til at drøfte de enkelte emner på dagsordenen og til at træffe fælles beslutninger i Det Grønne Råd.

5. februar 2019
Side 9 af 9

Rådet ønsker et ekstra møde i 2019. Det førstkommende møde skal bruges til at programsætte efterfølgende møder som rådet ønsker på dagsordenen. Det skal drøftes hvilke emner, der skal arbejdes med i det kommende år og hvordan de aktuelle, politiske debatter og rådets egne interesser, kan spille sammen.

Det er allerede aktuelt ift. emnet "Naturens Stemme", der er på Byrådets dagsorden d.d. Det går ud på at et beslutningsforslag fra Alternativet om at oprette et Naturens Byråd "Naturens Stemme" med indstillingsret ligesom Børne og unge Byrådet.

Rådet vil gerne have mere pondus, og have større direkte adgang til dialog med det politiske, ligesom Børne- og unge byrådet har opnået.

8. Møder i 2019 aftales

- a) Nye tidspunkter for de tre ordinære møder, og emner til kommende møde

Datoerne bliver:

- Tirsdag den 19. februar 2019 (vedtaget som ekstra ordinært møde - se pkt. 7 ovenfor)
- Onsdag den 20. marts 2019
- Onsdag den 21. august 2019*
- Onsdag den 27. november 2019

*Kan blive rykket hvis TU vil med på tur 😊

Vedlagt: (se <https://aarhus.dk/demokrati/politik/raad-og-naevn/det-groenne-raad/>)

- Bilag 1: DIAS fra mødet inkl. oplæg om Biodiversitet
- Bilag 2: Udkast til katalog med "Forslag til Grønne Projekter 2018"